

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCLIV. Exul accusator & sententiae pares.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

CCLIV.

Exul accusator, & sententiæ pares.

EXUL QUI SECRETUM AD REM PUB. PERTINENS INDICARE VOLUERIT, HABEAT IN CIVITATEM REDEUNDI POTESTATEM: ET SI INDICAVERIT, MANEAT IN CIVITATE. Exul dixit se habere, quod de affectata tyrannide diceret: venit in civitatem: postulavit reum: is æquis sententiis absolutus est. fert quidam rogationem, ut maneat. 1 CD.

SERMO.

Potest venire in dubium, quo genere divisionis uti nos in hac controversia oporteat. Videtur enim quadam posse dicere etiam citra rogationem advocatus hujus exulis, per quæ jus manendi vindicet. Utrum ergo hæc quæ citra rogationem quoque pro illo futura sint, dicemus ante principium: an statim post rogationem? Species eoducit, ut quoniam & præcedant & 3 leviora videantur, & prima sint. Sed ratio diversum mihi suadere videtur: ideo quod necessaria nobis questio superabit, an hæc rogatio contra legem feratur: in cuius parte sint necesse est illa quacunque dicturi sumus, an videatur hic etiam alia lege remanere potuisse: an rogationem ferre oporteat ad singulos pertinentem, an contra legem: an hæc rogatio contra legem sit, an meruerit ille remanere.

DECLAMATIO.

SI aut minus verecundus esset is, quem rogatione mea retinere in civitate constitui, aut judicia foelicius expertus: nihil concione, nihil conscripto meo, nihil denique 4 opera rogationis opus esset. 5 Prima igitur carere hac invidia vel propter hoc possum, Quirites. Nemo enim crediderit me

1 CD.] Nota est contradictionis, ut apparet ex quibusdam argumentis sequentium declamationum, tum ex Seneca, tum ex aliis declamationibus, quæ falso Quintiliano huic nostro tribuuntur. De contradict. infra Declamatio-
ne CCCXXXVIII. Ærod.

2 SERMO.] Sermo qui ἀποσποφὴ dicitur in forensibus actionibus, est averfa à persona Judicis oratio, vel ad coronam, vel patronum diversæ partis, vel

ad ipsum adversarium. Quint. lib. 4. c. 1. In scholis vero est ἀποσποφὴ ad discipulos, qua ferè semper ante declamationem, post etiam sæpe, raro Quintilianus in medio utitur. Idem.

3 Leviora videantur.] Vet. Levior aut videatur. Pithæus.

4 Opera rogationis.] Vet. ex. cujus etiam vitia hic annotare libuit, ope rationis rogat. Idem

5 Prima igitur.] Primum igitur. Idem.

rit me rogatum ab eo ad vos processisse, qui ipse, ut remaneat, non laborat. Verum ille quidem multas, atque utinam minus potentes, hujus propositi sui causas habeat. Ego præter cætera, propter hoc quoque eum existimo esse retinendum, quod manifestum fecit, ad indicium tyrannidis affectatæ venisse non remanendi cupiditate. Quod nisi vetustissimum jus, Quirites, eos qui secreta ad rempub. pertinentia indicassent, remanere in civitate jussisset: forsitan dicendum mihi necessario existimarem, qua gratia hic pressus, quibus inimicitis in exilium esset actus. Sed quid necesse est repetere hæc, quæ videtis? Et quod ad animum quidem illius pertinet, satis vobis est (ut existimo) probatus: quod quanquam damnatus, quanquam in exilium actus, reipub. tamen non potuit irasci. Indicium professus est: viderimus an verum. Interim tamen nihil eum finxisse manifestum est, quod persuaderi tam multis utique potuerit. Causam qua conditione dixerit damnatus, exul, contra potentem, contra gratiosum, quid necesse est diu dicere, quando is exitus iudicii fuit, ut non plures sententiæ pro adversario fuerint? non enim causa victus est, sed legibus, sed publica humanitate: quæ quidem ipsa me in hoc exhortata est, ut rogationem ad vos de retinendo cive ferrem in civitate tam misericorde. Negant rogationem esse recipiendam, ¹ quæ ad singulos homines pertineat. Ego porro hoc in eo jure, quod perpetuum, & in omnia tempora scribitur, existimo esse servandum. Potest enim dici mihi, In honorem hominis unius obligabis tempora futura, & omnes eadem necessitate constringes. ² Itaque quoties ad præsens tantummodo tempus rogatio fertur, ne ferri quidem, nisi de singulis, potest. Quod si hanc tollimus

¹ Quæ ad singulos homines pertineat.] Fuit enim lex XII. ne privilegium irrogator. Cæterum interversum ordinem in hoc loco esse arbitror, ut alias plerunque. Igitur subjungo, potest enim dici mihi, In ho. ho. v. obli. te. f. & o. ca.

ne constringes. Ego porro hoc in cot. q. p. & in o. t. scr. ex. e. servandum. At quoties, &c. *Ærodius.*

² Itaque quoties ad præsens.] Alii, At quoties. Lege: Interim quoties. Gronovius.

mus consuetudinem, nec duces ad exercitus ducemus, nec provincias decernemus, nec imperia prorogabimus: omnia enim ista rogationibus ad singulos pertinentibus consumantur. At enim contra legem rogatio est. Si confiterer: dicerem tamen non ferendæ rogationis esse causam, ubi lex est. Quid enim necesse est convocari Tribus, contrahi populum, si idem effici jure vetere, & jam olim constituto potest? Igitur si rogatio ¹ supervacua ubi lex non est: non fere poterit ferri nisi ² contra alicujus voluntatem. Et hoc tamen apud quos dicit? video enim præscriptionem excludi posse judicio. At in rebus parvis ac periculosis, ista index recipiat. Cæterum quidem quotiens de jure populi agitur apud populum, cui mutare, cui obrogare, cui ferre quas velit leges, accipere quas velit rogationes liceat, nunquam se ipse diminuet. Quomodo tamen rogatio ista con-

tra

¹ *Supervacua ubi lex est.*] Corruptissimus erat hic locus, & tamen adhuc obscurus. sensus est, meo quidem iudicio: Lex est quæ vetat rogationem recipiendam, quæ ad singulos homines pertineat. Item lex alia, quæ permittit exulem manere in civitate, ita si indicaverit. Dicitur hæc rogatio contra legem, tum quia reum non condemnaverit, & ut aqua tulerit suffragia, si ideo manere cum oportet, ad id contra legem privilegio opus est. Respondet patronus exulis, atque ita refert. Si confiterer, in hoc genere cum reus paribus sententiis absolvitur, exulem indicasse non videri, atque adeo rogationem hanc contra legem esse: omnis igitur aut supervacua sit necesse est, aut contraria legibus. Supervacua, si lex est de ea ipsa re, de qua rogatur populus. Si lex non est, hoc ipso alicui legi contraria, quia privilegium irrogatur. Sed hæc rogatio nec supervacua est, licet lex scripta sit, ut docebit paulo post: nec ei legi contraria, quæ rogationem ad singulos pertinentem recipi vetat, quia ad præsens tempus tantummodo fertur, non ut ad

exemplum trahatur, & legis perpetuæ loco sit: quod utrunque rogationis appellatione contineri, vel ex ipso Gellio lib. X. cap. XX. manifestum est. Et hoc tamen vel supervacuum, vel alicui legi contrariam rogationem esse, apud quos hic dicitur? Ita enim fortassis si lisset coram iudice, qui præscripta à Prætorum formula iudicat, exul tanquam præscriptione & exceptione submoveri posset, *Si non tua rogatio supervacua aut legi contraria est.* Sed cum de jure populi apud populum agatur, nunquam se ipse ita deminuet, hoc est, nunquam feret ut præscriptione solvatur hoc iudicium & translationibus minuatur ejus auctoritas: vel (si placet hoc ad exulem referre) nunquam adeo de jure suo decedet, ut non secundum legem esse hanc rogationem omnino affirmet, minimeque superfluum: nemo enim tam demens fuerit (inquit Fabius) ut id quod firmissimum duxerit se habere, remittat & ad leviora transcendat. *Idem.*

² *Contra alicujus voluntatem.*] Ver. ex. *contra alicujus legis voluntatem.* Pithæus,

tra legem & contra commodum suum, contraque eam, quæ hunc in exilium misit: non jure novo, sed vetere atque olim constituto reversus est, manere etiam citra hanc rogationem potest? De quo priusquam loquar necessario illud quod ab adversariis frequentissime objectum est, depellendum videtur. Cur enim (inquiunt) si remanere suo jure poterat, expectavit rogationem? Ut verecundia ei adeo nihil apud vos profit, ut etiam in causa plurimum noceat: ante omnia non miror hominem judicia totiens infœliciter expertum, tot in civitate inimicos habentem, nihil tentasse privatim. Litigavit innocens reus, damnatus est. Detulit affectatæ tyrannidis reum (ut pars judicum putat) manifestum: impedimento publicæ humanitatis victus est. Hodie contra rogationem, contra jus vestrum, contra potestatem populi pugnabit? Ille tamen mihi alias & (ut dixi) graviores in exilium abeundi causas videtur habuisse. Absolutus est quidem reus: sed innocentem se esse accusatori nondum persuasit. Ego vero non miror¹ quod hic timet adhuc civitatem, quod vult impendentem quandam omnibus nobis ruinam suffugere, & evitare quod prævidit periculum, cupit: sed tanto magis retinendus est. Putemus alioqui citra rogationem, talem institutam esse legem, qualis esset, si hic in civitate remanere vellet. Lex quid dicit? *Qui secretum ad Rempublicam pertinens indicare voluerit, habeat remanendi potestatem.* Nemo dubitabit an indicaverit. Verba igitur legis pro nobis omnia: sed ad interpretationem voluntatis vocamur: nec enim scriptum putant esse, nisi quod certum approbatum sit. Negant indicari, nisi id de quo non dubitetur. Ego autem existimo, Legum latori non defuisse eloquendi² facultatem, ut approbatis demum his quæ detulisset, remanere in civitate exulem vellet: id ipsum plane aperteque dicere non contentum puto esse legum

¹ Quod hic timet adhuc civitatem.] | ² Facultatem, ut approbatis.] Lege: Lege: quod hic timet adhuc civitati. Id est, pro civitate. Gronovius. | facultatem, si approbatis. Idem.

legum latorem: voluntatem ejus retinuit. Satis est igitur ut nihil finxerit, nihil cupiditate revertendi mentitus sit, nihil denique ideo fecerit ut remaneret. Vos quid dicitis? mentitum eum vultis? interrogemus partem judicum. Non accuso nunc reum: evalit, absolutus est: habet beneficium legis. Illud tamen contentus sum dicere, fuisse aliqua quibus index moveretur: illa quæ moverunt judicum partem, illa quæ tot tristes sententias effecerunt. Jam ergo animum dignum habeo emendatione fortunæ: cum affectari tyrannidem putaret (sic enim loquamur) non dissimulavit: ¹ non ultionem putavit: non cum ipse patriam perdidisset, invidit, sed venit in civitatem, & suscepit gravissimum laborem & novas inimicitias, & recentem æmulationem: non excepit divitem ab indice, fortuna. Hæc ego dicerem, etiam si victus judicio esset: nunc fortiter hoc possum contendere, quod fuisse dicitis eum causa inferiorem. Quid est igitur? Lex jubet eos absolvi, qui pares sententias tulerint. Imputabitis istud publicæ misericordiæ, imputabitis humanitati: non ego arguo hanc legem, sed dico esse communem. Eodem enim tempore non id modo quæsitum est, an affectatæ tyrannidis reum damnari oporteret: sed illud etiam, an hunc remanere in civitate oporteret. Quod si pares sententiæ periculo profunt, pro utroque sunt. An vero affectatæ tyrannidis reus absolvatur, quoniam non plures pro accusatore, quam pro reo sententiæ fuere: hic qui periculi, qui ² exilii vel eandem, vel utique graviolem pœnam, experiretur, non eandem experiretur legis humanitatem? ³ Hæc de jure, hæc de rogatione: illa jam de æquitate. Dignum esse existimo, qui maneat in civitate. Pericula ⁴ nostra tentavit, servitutem reipub. discutere, quantum in ipso erat, voluit. Nescio an plus

¹ Non ultionem putavit.] Al. optavit. |
 Lege, paravit. Idem.
² Exilii vel eandem veluti graviolem.]
 Scilicet vel eandem, vel utique graviolem. Idem

³ Hæc de jure.] Et hæc Sermonis propria sunt. Pitheous.
⁴ Nostra tentavit.] Al. vestra. Idem.

plus debeamus, si ad indicium non certis argumentis perductus sit, nam si manifesta detulisset: si ea de quibus dubitare nemo nostrum posset, crederetur cupiditate manendi in civitate, fecisse. Solam pietatem in causa indicii habuit, qui in urbem detulit litem, & litem injustam conditione: ex altera parte solus, & exul, damnatus: ex altera parte homo potens, graciosus. Omnes ista diligenter perpendite: intelligetis non esse sententias pares. ¹ Quid est igitur cur ego etiam pro ipso qui absolutus est reo, existimo esse manere hunc in civitate? Illud dicere pro Republica satis erat, habemus in civitate custodem. Inquirat adhuc: forsitan omnia tam videre non potuit exul, non omnia tam clare perspicere: hoc visuri pro opinione ejus qui absolutus est, non timebitur quandiu hic fuerit in civitate. Immo hercule si mentitus est, si fictum detulit crimen: satis alioqui daturus est poenarum inter inimicos potentes, & inimicos graciosos.

S E R M O.

Totam autem existimo commodiorem esse partem diversam, suo deo his qui dicturi sunt in illam potius incumbant.

C C L V.

Transfugæ excludendi.

Inter duas civitates bellum erat, in alteram multi transfugæ veniebant, fert quidam legem, ne recipiantur.

S E R M O.

Proxime ad suasorias accedit hoc genus: nam & suasoriarum, & legis suasio & dissuasio est. Ergo dicet is qui legem feret, non esse honestum recipere transfugas, nihil prodesse: forsitan ad finem belli. Summum illud, propter quod lex fertur, periculosum esse.

D E C L A M A T I O.

ETiam si non esset in eo statu bellum, ut honesta cogitare vacaret: vel cum periculo tamen, optima & ad famam

¹ Quid est igitur, cur ego etiam.] Supervacaneum tamen cur. Scribe: Quid est igitur? Ego etiam pro ipso, qui absolutus est, reo existimo esse manere hunc in civitate.

Ut apud Petronium: Quid ergo est? parentes objugatione digni sunt. Cicero pro Quinctio: Quid ergo est? vereor me hercule, ne aut gravioribus utar verbis, &c. Gron.